Pracovní list 10: Webové technologie – entity a formátování

Co už máme znát

- jazyková pravidla pro nezlomitelné mezery, pomlčky, uvozovky;
- používat entity pro zápis speciálních znaků;
- používat adresář na serveru kiwi/akela viditelný z webu;
- znát princip strukturního značkování;
- znát princip formátování dokumentů HTML pomocí technologie kaskádových stylů;
- znát značky HTML pro odkazy a obrázky;
- znát princip a použití absolutních a relativních odkazů.

Kontrolní otázky

- 10.1 Vyjmenujte případy, kdy se podle pravidel pravopisu používají nezlomitelné mezery.
- 10.2 Jaké entity se používají pro nezlomitelné mezery, pomlčky a uvozovky?
- 10.3 Jaké entity se používají pro zápis stupně, výpustky, znaku < a znaku &?
- 10.4 Jak se zapisuje formátovací informace v CSS?
- 10.5 Jak lze v jazyce HTML vytvořit strukturní značku představující například položku literatury?
- 10.6 Jak se lze v CSS odvolat na prvek v dokumentu HTML?
- 10.7 Jak se v dokumentu HTML zapisuje třída značky a identifikátor značky?
- 10.8 Jakou značkou se vytvoří odkaz na jiný dokument?
- 10.9 Jakou značkou se vytvoří odkaz na obrázek?
- 10.10 Kdy a proč se zásadně používají absolutní odkazy? Kdy relativní?
- 10.11 Jakým parametrem značky <a> se doplňuje obvykle odkaz na zdroj mimo vlastní webové místo? Jaký je k tomu důvod?

Příprava na cvičení

K práci budeme potřebovat všechny nástroje a možnosti manipulace se soubory v adresáři viditelném z webového prostoru. Pro efektivní úpravy zdrojového textu využijeme editor PSPad. Pracovním materiálem bude soubor s článkem:

https://user.mendelu.cz/rybicka/mit/clanek0.html.

Soubor si zkopírujte do svého adresáře viditelného z webového prostoru.

Řešené příklady

Příklad 10.1 Seznamte se s možností, jak vložit do textového materiálu potřebné nezlomitelné mezery za jednoznakové předložky a spojky.

Řešení: K této operaci lze využít editor PSPad, který umožňuje udělat některé náhrady v textu efektivně pomocí tzv. regulárních výrazů. Potřebujeme vyhledat předložky a spojky: k, s, v, z, o, u, a, i; obyčejnou mezeru za nimi nahradit entitou . V editoru PSPad můžeme provádět náhrady pomocí funkce v nabídce Hledat/Nahradit (přímý příkaz Ctrl-H). Pokud bychom postupovali bez regulárních výrazů, museli bychom v dialogu 8× dělat podobnou akci: vyhledat jednu z osmi předložek/spojek s následující mezerou a zadat příslušnou náhradu. Regulární výraz umožňuje vše udělat jedním zadáním: Zaškrtneme pole "Regulární výrazy" a pro jistotu i pole "Dotaz před nahrazením" (aby se případná nechtěná náhrada neprovedla hned v celém textu) a vložíme do pole "Najít" tento řetězec (^|\s)([ksvzouai])\s a do pole "Nahradit" pak \$1\$2

Pokud se příslušné předložky/spojky nacházejí na konci řádků, editor je nedokáže spojit s následujícím řádkem, tyto případy je potřebné vyřešit ručně.

Prvky regulárních výrazů v poli "Najít": Znak stříška (^) znamená začátek řádku; \s znamená libovolný bílý znak (mezera, konec řádku); svislítko | znamená "nebo"; hranaté závorky umožňují zapsat množinu hledaných znaků; kulaté závorky pak umožňují příslušnou část tohoto výrazu vrátit do textu zpět při nahrazování. Uvedený hledací řetězec tedy můžeme přečíst: Hledej začátek řádku nebo bílý znak, za ním některou u uvedených předložek/spojek a za ní opět bílý znak. První bílý znak a nalezenou předložku/spojku budeme při náhradě vracet zpátky do textu, obalíme je tedy kulatými závorkami.

Prvky regulárních výrazů v poli "Nahradit": Zde je pouze jeden prvek: **\$** a následující číslo – představuje vložení podvýrazu, který byl v hledaném řetězci v kulatých závorkách. Číslo představuje pořadí kulatých závorek. Uvedený nahrazovací řetězec přečteme: Vrať při náhradě první bílý znak, za ním nalezenou předložku/spojku a za ni vlož .

Příklad 10.2 Založte soubor s formátovacími informacemi pro pracovní článek, vložte do něj nastavení modré barvy pro všechny nadpisy a propojte jej s pracovním souborem clanek0.html.

Řešení: Soubor založíme ve stejném adresáři, kde je připraven pracovní soubor. Název zvolíme *bez národních znaků a bez mezer* s rozšířením .css, např. clanky.css. Požadovanou formátovací informaci do něj zapíšeme ve tvaru h1, h2, h3 {color: blue}. V záhlaví dokumentu clanek0.html uvedeme vazbu:

```
8 ...
9 <head>
10 <link rel=stylesheet href="clanky.css" type=text/css>
11 </head>
12 ...
```

Příklady

Příklad 10.3 V pracovním souboru jsou už vloženy nezlomitelné mezery za jednoznakové předložky a spojky; doplňte potřebné nezlomitelné mezery do dalších míst – budou potřeba v seznamu literatury.

Příklad 10.4 V pracovním souboru proveďte náhrady nesprávných spojovníků za entity pomlček.

Příklad 10.5 V pracovním souboru proveďte náhrady tří teček za entity výpustky.

Příklad 10.6 V pracovním souboru vytvořte strukturní značky pro odstavcové elementy: citát, autora, adresu autora, položku literatury

Příklad 10.7 V pracovním souboru vytvořte strukturní značky pro znakové elementy: důležité slovo/sousloví, jméno autora v literatuře, název díla v literatuře

Příklad 10.8 Najděte v pracovním souboru tři odstavce doposud neoznačené odstavcovou značkou a zformátujte je jako neuspořádaný výčet.

Příklad 10.9 Všem běžným odstavcům textu nastavte nulovou svislou mezeru a odstavcovou zarážku na 2 čtverčíky.

Příklad 10.10 Nastavte všem nadpisům schopnost, že při najetí myši se jejich barevné podání změní na inverzní.

Příklad 10.11 Zformátujte citát (první odstavec textu) tak, že bude zabírat dvě třetiny šířky stránky, zarovnán bude vpravo, bude menším písmem a kurzívou.

Příklad 10.12 Autora a jeho adresu za názvem článku zformátujte na střed červenou barvou.

Příklad 10.13 Položky literatury zformátujte tak, že budou mít předsazení dva čtverčíky.

Příklad 10.14 Jméno autora v literatuře nechte vypisovat kapitálkami, název díla kurzívou.

Příklad 10.15 Na konci dokumentu vytvořte odkaz na studium aplikované informatiky VŠE: https://fis.vse.cz/doktorske-studium/aplikovana-informatika/

Příklad 10.16 Z tohoto odkazu:

https://akela.mendelu.cz/ rybicka/gallery/Motyli/babkopriv2.jpg stáhněte fotografii a umístěte ji pod citát v článku a nastavte jí velikost třetiny šířky okna prohlížeče.

Co máme po cvičení umět

- Vkládání entit a využití nahrazovací funkce editoru PSPad.
- Práce s formátovacím souborem CSS.
- Formátovací možnosti kaskádových stylů.
- Vytváření odkazů.
- Vkládání obrázků.

Kontrolní otázky

- 10.12 Co jsou regulární výrazy při nahrazování v editoru PSPad?
- 10.13 Kam patří nezlomitelné mezery podle pravidel pravopisu?
- 10.14 Co je půlčtverčíková pomlčka a jaké dva významy má v českém pravopisu?
- 10.15 Jak se provede vazba dokumentu a příslušného formátovacího souboru?
- 10.16 Jak lze vytvořit strukturní značku v dokumentu HTML?
- 10.17 Jak se vytváří formátovací informace reagující na pohyb myši?
- 10.18 Jak se vytváří odkaz na jiný dokument? Co je vhodné v odkazu nastavit, jde-li odkaz mimo webové místo?
- 10.19 Jak se vkládají obrázky a jaké parametry jim lze nastavit?